

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอ สรุปผล การดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการวิจัย
2. สมมุติฐานการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรสถานภาพ

สมมุติฐานการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 18 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 270 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 126 คน ซึ่งได้มาจากการเปรียบเทียบจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 126 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list) เพื่อทราบตัวแปรที่กำหนดในการวิจัย คือ สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 48 ข้อ 12 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 126 ฉบับ จำแนกตามโรงเรียนและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ (Micro Computer) โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Sciences/Personal Computer Plus) เพื่อวิเคราะห์

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนัก

งานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ทำได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	ความหมาย	มีบทบาทการมีส่วนร่วม	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.49	ความหมาย	มีบทบาทการมีส่วนร่วม	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49	ความหมาย	มีบทบาทการมีส่วนร่วม	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	ความหมาย	มีบทบาทการมีส่วนร่วม	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	ความหมาย	มีบทบาทการมีส่วนร่วม	น้อยที่สุด

(ประคอง วรรณสูตร , 2542 : 108)

3. ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบตามแตกต่างของตัวแปรตามสถานภาพ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล ได้ดังนี้

1. ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 12 ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาสูงที่สุด รองลงมาคือผู้แทนครูและผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

สถานศึกษากับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างจากผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนศิษย์เก่าและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินการ โดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างจาก ผู้แทนศิษย์เก่า, ผู้แทนผู้ประกอบการ, ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านการให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านการให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างจากผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนครูแตกต่างจากผู้แทนองค์กรชุมชน

สำหรับด้านที่ไม่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเกือบทุกด้าน แตกต่างจากผู้แทนผู้ประกอบการ

ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นด้านการให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งผู้แทนครูจะมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างจากผู้แทนองค์กรชุมชน

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม และรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ จอมเมือง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่า ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประไพ สุนทรมัจจะ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งเป็นกรรมการศึกษา โดยตำแหน่ง และโดยการแต่งตั้งมีปัญหาโดยส่วนรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสาน รักฟองและคณะ (2542 : 60-61) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มงคล มาเวียงและคณะ (2541 : 101) ที่ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ

คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขตในเมืองและนอกเมือง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรที่อยู่ในรูปองค์คณะบุคคล ซึ่งไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือสั่งการให้กรรมการ หรือสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย ถึงแม้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ก : 1) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ อำนาจหน้าที่ในการบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาไว้ อย่างชัดเจน แต่ระเบียบไม่ได้กำหนดอำนาจไว้คู่กับตำแหน่งในการบริหารงาน ทำให้มติหรือคำสั่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีผลในทางบังคับ (ทวิ พรหมแก้ว. 2533 : บทคัดย่อ) หรือน่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร ไม่ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายบัญญัติ(มาตรา 43) ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 29) เพราะอาจจะถือว่าสถานศึกษาเป็นผู้ผูกขาด เรื่องการจัดการศึกษาแต่ผู้เดียวก็ได้ (รุ่ง แก้วแดง. 2541 : 169) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 80-81)ได้แนะนำว่าผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่แต่งตั้งมาจากชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในฐานะเป็นเจ้าของสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจทุกขั้นตอนในการบริหารงาน ในลักษณะเดียวกัน ประกอบ คุณารักษ์ (2543 : 148) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือองค์กรท้องถิ่นดีกว่าเรื่องอื่นๆ น่าจะเป็นเพราะว่า เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ในระบบการจัดการศึกษาไทย ที่จะให้ประชาชน หรือองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทหรือดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอนอง เครือมาก (2540 : 32) กล่าวไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้ง มีภารกิจส่วนตัวมากไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง และสาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง (นวีวรรณ พรหมชุบและคณะ. 2537 : บทคัดย่อ) ซึ่ง สุวัฐ ศิลปอนันต์ (2525 : 83) กล่าวไว้ว่า การทำงานโดยองค์คณะบุคคลนั้น ถ้าผู้ปฏิบัติอาจไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคนดี จะส่งผลให้ประสิทธิภาพของงาน อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ส่วน นิพนธ์

กินาวด์ (2523 : 7) มีความเห็นว่า ผู้ที่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเท่านั้น จึงจะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ จึงน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหาร การจัดการศึกษาในอันที่จะพัฒนาปรับปรุง ประสิทธิภาพบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถ้าหากกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดของเขตของอำนาจหน้าที่ขององค์คณะบุคคล ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เลื้ออำนาจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เป็เลียน ศิริรังสรรค์กุล (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนและครูเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกบทบาท และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล อินท์บทัน (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา 2 กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรสถานภาพ โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาการศึกษา ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 สำหรับด้านที่ไม่มี ความแตกต่างกัน คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ด้านการ

ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้ รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเกือบทุกด้านสูงกว่า ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น ยกเว้น ด้านการ ให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีขอสถานศึกษา ซึ่งผู้แทนครูจะมีบทบาทในการบริหาร สถานศึกษาสูงกว่าผู้แทนองค์กรชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ จอมเมือง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง โดยเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่เป็น ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน คณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการที่เป็นผู้ ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่าของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสถียร แก้วพระปราบ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา โดยเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่เป็น ข้าราชการครูในโรงเรียน และคณะกรรมการจากบุคคลภายนอก ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เหลียง อนุบุตร (2535 : 96) ที่ศึกษาการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาโดยตำแหน่งและโดยการเลือก ตั้ง ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนัส เลียงสอาด (2544 : บทคัดย่อ) ที่ ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ประเภท คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม โรงเรียน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสถานภาพ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน สาเหตุที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมี ส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชนและ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นอาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ ในการบริหารสถานศึกษาโดยตรงในทุกด้าน มีพื้นความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับระเบียบ ข้อ

บังคับ และแนวปฏิบัติ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงมีโอกาที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาได้มากกว่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนั้น สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2538 : 10) สนับสนุนบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาที่ดีที่สุด คือ ผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง

สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายนอกในชุมชนส่วนใหญ่มาจาก ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน (ชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล) ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ; เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ) ซึ่งไม่เป็นบุคลากรที่รับผิดชอบและมีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาโดยตรง จึงทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาน้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2539 : 430) สนับสนุนว่า บทบาทหรือตำแหน่งต่างกัน เป็นสาเหตุที่ทำให้การตีความข้อมูลและข่าวสารแตกต่างกันไป จึงอาจเป็นสาเหตุให้ค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่า ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในทำนองเดียวกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาสูงกว่า ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ไม่แตกต่าง นั่นอาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในฐานะผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ต้องการให้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีที่เรียน ได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา ในด้านการรองรับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา โดยให้เร่งดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทั้งเด็กปกติ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่ทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเกิดประโยชน์ ในการบริหารจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา หากกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อทบทวนภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการจัดหลักสูตร อบรมสัมมนาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา รายละเอียดของปัญหา และแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจนของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งควรจัดเป็นประจำทุกปี หรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนและทุกฝ่าย ได้รับทราบแนวทางการปฏิบัติงาน และร่วมกันแก้ปัญหาวิเคราะห์บทบาท การกำหนดขอบข่ายบทบาทหน้าที่ให้มีความชัดเจนต่อการปฏิบัติ และกำหนดปฏิทินในการติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วม ในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (เสถียร แก้วพระปราบ. 2543 : 44-45)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามา มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ ของตนเองเพิ่มมากขึ้นในด้านต่างๆต่อไปนี้ ซึ่งเป็นด้านที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ส่วนของผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนศิษย์เก่า, ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยและระดับปานกลาง คือ

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ด้านการให้ความเห็นชอบการจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหาร งานบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
6. ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
7. ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
8. ด้านการให้ความเห็นชอบรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา
9. ด้านการแต่งตั้งหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงาน

10. ด้านการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 กรุงเทพมหานคร โดยเพิ่มตัวแปร เพศ ขนาดโรงเรียน และคุณวุฒิของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นด้วย เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

